

บทที่ 8

เงินลงทุนในหลักทรัพย์ตามความต้องการของตลาด

ในการดำเนินงานของธุรกิจ เงินทุนเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันธุรกิจสามารถระดมเงินทุนเพื่อใช้เป็นทุนของกิจการ โดยการนำหุ้นออกจำหน่ายให้กับผู้ที่สนใจมาลงทุนในกิจการ ในทางตรงกันข้ามหากกิจการมีเงินทุนเหลือเมื่อใดก็สามารถนำเงินไปลงทุนในกิจการอื่น โดยการซื้อหุ้นหรือหุ้นกู้ที่ซื้อขายกันอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อหวังผลตอบแทนกลับมาจากการลงทุนนั้นในรูปของราคาที่สูงขึ้น หรือในรูปเงินปันผล หรือดอกเบี้ยกรณีการลงทุนซื้อตราสารหนี้ ถือเป็นทางเลือกหนึ่งของการลงทุนเพื่อให้ได้ผลตอบแทนกลับมา นอกเหนือจากการนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์ถาวรอื่น ๆ เช่น ที่ดิน หรืออาคาร ดังนั้นกิจการจะต้องทราบวิธีการทางบัญชีเกี่ยวกับการลงทุนในหลักทรัพย์เหล่านี้ เพื่อจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้องต่อไป

เงินลงทุน

กิจการจะต้องมีเงินส่วนหนึ่งไว้ในกิจการ เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน แต่เมื่อไรที่มีเงินเหลืออยู่ในกิจการมากเกินไปก็จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์กับกิจการ ดังนั้นกิจการจะต้องนำเงินที่เหลือไปลงทุนในทางใดทางหนึ่งเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุดกลับมา

1. ความหมายของเงินลงทุน

เงินลงทุน (investment) หมายถึง ทรัพย์สินที่กิจการมีไว้เพื่อเพิ่มความมั่งคั่งให้กับกิจการไม่ว่าจะอยู่ในรูปของส่วนแบ่งที่จะได้รับ (เช่น ดอกเบี้ย ค่าสิทธิ และเงินปันผล) ในรูปของราคาที่สูงขึ้นหรือในรูปของประโยชน์อย่างอื่นที่กิจการได้รับ (เช่น ประโยชน์ที่ได้รับจากความสัมพันธ์ทางการค้า) (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2544, 602)

2. รูปแบบของการลงทุน

กิจการมีวิธีการลงทุนหลายรูปแบบด้วยกัน เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนกลับมา ขึ้นอยู่กับว่ากิจการจะเลือกลงทุนในรูปแบบไหน ที่เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินงานของกิจการหรือความจำเป็นในการต้องการเงินทุนกลับคืนได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งรูปแบบในการลงทุนสามารถแบ่งได้ 4 รูปแบบดังนี้ (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ, 2543, 4-103)

2.1 เงินลงทุนในตราสารหนี้ เป็นการลงทุนในลักษณะเป็นการให้กู้ยืมเงิน โดยผู้ลงทุนจะได้รับผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ยซึ่งมีกำหนดเวลาจ่ายที่แน่นอน เมื่อครบกำหนดเวลา ได้ถอน ผู้ลงทุนจะได้รับเงินต้นที่ลงทุนไปคืนกลับมา ตัวอย่างตราสารหนี้ เช่น ตั๋วเงินคลัง ตั๋วสัญญาใช้เงิน พันธบัตรรัฐบาล หุ้นกู้ ใบสำคัญแสดงสิทธิในหุ้นกู้ ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จัดซื้อหุ้นกู้ หุ้นกู้แปลงสภาพ

2.2 เงินลงทุนในตราสารทุน เป็นการลงทุนในลักษณะเป็นเจ้าของกิจการ โดยผู้ลงทุนจะได้รับผลตอบแทนในรูปแบบเงินปันผล ตัวอย่างตราสารทุน เช่น หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ ใบสำคัญแสดงสิทธิในหุ้นทุน ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นทุน ใบสำคัญแสดงสิทธิในหุ้นปันผล ตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธิในทรัพย์สินของโครงการจัดการลงทุน (เช่น หน่วยลงทุนในกองทุนรวม)

2.3 เงินลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตน เป็นการลงทุนในลักษณะถือครองสินทรัพย์ ที่มีตัวตนไว้ โดยผู้ลงทุนคาดหวังว่าราคาของสินทรัพย์ที่มีตัวตนดังกล่าวจะเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต เมื่อจำหน่ายสินทรัพย์นั้นออกไปจะได้รับกำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์ รายการสินทรัพย์ที่มีตัวตนที่มีการนิยมลงทุนโดยทั่วไป เช่น อสังหาริมทรัพย์ (ที่ดิน อาคาร) ทรัพย์สินมีค่า (ทอง เพชร)

2.4 เงินลงทุนในลักษณะอื่น ๆ เป็นการลงทุนในสินทรัพย์หรือเงินสดที่ได้แยกออกไปไว้ต่างหาก เพื่อใช้ในวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด โดยเฉพาะในรูปของเงินกองทุน เช่น เงินกองทุนเพื่อไถ่ถอนหนี้สิน เงินกองทุนเพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวร เงินกองทุนเพื่อไถ่ถอนหุ้นทุน หรือราคาเวนคืนกรมธรรม์ประกันชีวิต (จำนวนเงินที่บริษัทประกันภัยจะจ่ายให้ในกรณีเลิกสัญญา ซึ่งกิจการเป็นผู้รับประโยชน์)

หลักทรัพย์ตามความต้องการของตลาด

หลักทรัพย์ตามความต้องการของตลาด หมายถึง หลักทรัพย์ที่มีการเสนอราคาซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ดังนั้นเงินลงทุนในหลักทรัพย์ตามความต้องการของตลาด (investment in marketable securities) หมายถึง ทรัพย์สินที่กิจการครอบครองไว้เพื่อหวังผลตอบแทนจากการลงทุนในกิจการนั้น ในรูปเงินปันผลหรือกำไรจากขายหลักทรัพย์ออกไปในราคาที่สูงขึ้น

1. ชนิดของหลักทรัพย์ตามความต้องการของตลาด

หลักทรัพย์ที่มีการซื้อขายกันอยู่ในตลาดหลักทรัพย์โดยทั่วไปประกอบด้วย

1.1 หลักทรัพย์หุ้นทุน หมายถึง ตราสารที่แสดงว่าผู้ถือตราสารมีความเป็นเจ้าของในส่วนของกิจการ เช่น หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ

1.2 หลักทรัพย์หุ้นกู้ หมายถึง ตราสารที่แสดงความเป็นหนี้ต่อกัน ผู้ถือตราสารหนี้มีสิทธิเรียกร้องต่อผู้ออกตราสารในฐานะเจ้าหนี้ ผู้ออกตราสารมีภาระผูกพันที่จะต้องจ่ายเงินสดหรือสินทรัพย์อื่นให้แก่ผู้ถือตราสารตามเงื่อนไขที่กำหนด

2. การจัดประเภทเงินลงทุนในหลักทรัพย์ตามความต้องการของตลาด

การจัดประเภทเงินลงทุนในหลักทรัพย์แบ่งได้อย่างไรบ้างนั้น ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการแบ่ง ดังต่อไปนี้

2.1 แบ่งตามเกณฑ์สถานที่ซื้อขาย แบ่งได้ 2 ประเภทคือ

2.1.1 หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด หมายถึง หลักทรัพย์หรือเงินลงทุนอื่นที่มีการซื้อขายในตลาดซื้อขายคล่อง จึงทำให้สามารถกำหนดมูลค่ายุติธรรมของหลักทรัพย์หรือเงินลงทุนนั้นได้ในทันที

2.1.2 หลักทรัพย์ที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด หมายถึง หลักทรัพย์หรือเงินลงทุนอื่นที่ไม่มีการซื้อขายในตลาดขายคล่อง จึงทำให้ไม่สามารถกำหนดมูลค่ายุติธรรมของ

หลักทรัพย์หรือเงินลงทุนนั้นได้ทันที

2.2 แบ่งตามเกณฑ์วัตถุประสงค์ของการถือหลักทรัพย์ แบ่งได้ 4 ประเภท คือ

2.2.1 หลักทรัพย์เพื่อค้า (held-for-trading securities or Trading securities) หมายถึง หลักทรัพย์ที่กิจการครองครองไว้โดยมีวัตถุประสงค์หลักที่จะขายในอนาคตอันใกล้ ทำให้กิจการถือหลักทรัพย์ในไว้เป็นระยะเวลาสั้น ๆ เพื่อกำไรจากการเปลี่ยนแปลงราคาของหลักทรัพย์

2.2.2 หลักทรัพย์เพื่อขาย (available-for-sale securities) หมายถึง หลักทรัพย์ที่กิจการถือไว้เพื่อการอื่น โดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์หลักที่จะค้าหลักทรัพย์นั้น แม้ว่ากิจการจะเต็มใจขายหลักทรัพย์ดังกล่าวทันทีที่โอกาสอำนวย

2.2.3 ตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด (held-to-maturity debt securities) หมายถึง ตราสารหนี้ที่กิจการมีความตั้งใจแน่วแน่และมีความสามารถที่จะถือไว้ครบกำหนด ได้โดยที่กิจการจะไม่ขายตราสารดังกล่าวก่อนครบกำหนด หรือไม่โอนเปลี่ยนแปลงประเภท ตราสารดังกล่าว

2.2.4 เงินลงทุนทั่วไป (general investments) หมายถึง ตราสารทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด (ทำให้กิจการไม่สามารถจัดประเภทเป็นหลักทรัพย์เพื่อค้า หรือ หลักทรัพย์เพื่อขาย) และกิจการมีตราสารทุนอยู่ในครอบครอง แต่ไม่มีความสัมพันธ์ถึงขั้นที่จะมีอิทธิพล อย่างเป็นสาระสำคัญ (ไม่ถือเป็นเงินลงทุนในบริษัทร่วม) หรือไม่สามารถควบคุมกิจการที่ไป ลงทุนได้ (ไม่ถือเป็นเงินลงทุนในบริษัทย่อย)

2.3 แบ่งตามเกณฑ์ฐานะของผู้ถือหลักทรัพย์ แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

2.3.1 เงินลงทุนในตราสารหนี้ หมายถึง หลักทรัพย์ที่ผู้ถือหลักทรัพย์มีฐานะเป็นเจ้าของกิจการ

2.3.2 เงินลงทุนในตราสารทุน หมายถึง หลักทรัพย์ที่ผู้ถือหลักทรัพย์มีฐานะเป็นเจ้าของกิจการ

2.4 แบ่งตามเกณฑ์ระยะเวลาที่ตั้งใจจะถือหลักทรัพย์ไว้ แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

2.4.1 เงินลงทุนระยะสั้นหรือเงินลงทุนชั่วคราว หมายถึง หลักทรัพย์ที่กิจการตั้งใจจะถือไว้ไม่เกิน 1 ปี หรือ 1 รอบระยะเวลาบัญชี

2.4.2 เงินลงทุนระยะยาว หมายถึง หลักทรัพย์ที่กิจการตั้งใจจะถือไว้เกิน 1 ปี หรือ 1 รอบระยะเวลาบัญชี

ในบทนี้จะกล่าวถึงเฉพาะรายละเอียดเกี่ยวกับเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่แบ่งตามเกณฑ์วัตถุประสงค์ในการถือหลักทรัพย์ เฉพาะส่วนของเงินลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อค้าและหลักทรัพย์เพื่อขาย ในตราสารทุนเท่านั้น

ต้นทุนของเงินลงทุน

ต้นทุนของเงินลงทุน คือ รายจ่ายโดยตรงทั้งหมดที่กิจการได้จ่ายไป เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักทรัพย์ที่กิจการลงทุน ประกอบด้วย ราคาจ่ายซื้อเงินลงทุน ค่านายหน้า ค่าธรรมเนียม ค่าภาษีอากร ตัวอย่างการคำนวณหาต้นทุนเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ดังตัวอย่างที่ 7.1

ตัวอย่างที่ 8.1 บริษัท พลพร จำกัด ได้ลงทุนซื้อตราสารทุนในตลาดหลักทรัพย์จำนวน 15,000 หุ้น ในราคาหุ้นละ 14 บาท เสียค่าธรรมเนียมในการซื้อร้อยละ 0.5 ของมูลค่าที่ซื้อ ให้แสดงการคำนวณต้นทุนของเงินลงทุนในตราสารทุนนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ต้นทุนเงินลงทุนในตราสารทุน} &= \text{เงินที่จ่ายซื้อเงินลงทุน} + \text{ค่าธรรมเนียมในการซื้อ} \\
 &= (15,000 \times 14) + \{(15,000 \times 14) \times 0.5/100\} \\
 &= 210,000 + 1,050 \\
 &= 211,050 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนในหลักทรัพย์

เมื่อกิจการมีการลงทุนในหลักทรัพย์ตามความต้องการของตลาด กิจการจะต้องบันทึกบัญชีหลักทรัพย์นั้นไว้ตามประเภทของหลักทรัพย์ที่ซื้อมาว่าเป็นหลักทรัพย์เพื่อค้าหรือหลักทรัพย์เพื่อขาย ถือเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนรายการหนึ่งของกิจการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อค้า

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อค้า จะแสดงการบันทึกบัญชีตั้งแต่วันที่เริ่มลงทุนหรือวันที่ได้หลักทรัพย์มา การวัดมูลค่าของเงินลงทุนในวันสิ้นงวด และการ

จำหน่ายเงินลงทุน

1.1 การบันทึกบัญชีในวันที่ลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อค่า จะบันทึกด้วยมูลค่าต้นทุนเงินลงทุน มีรูปแบบการบันทึกบัญชีดังนี้

เดบิตหลักทรัพย์เพื่อค่า	xx
เครดิตเงินสดหรือธนาคาร	xx

1.2 การบันทึกบัญชีในวันสิ้นงวด และการแสดงรายการในงบการเงิน กิจการจะต้องแสดงมูลค่าเงินลงทุนในหลักทรัพย์ด้วยมูลค่ายุติธรรมที่จะได้รับจากการขายหลักทรัพย์นั้น โดยไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นจากการขาย ดังนั้นหากเกิดผลต่างระหว่างราคาตามบัญชีกับมูลค่ายุติธรรมที่จะได้รับให้บันทึกผลต่างนั้นไว้ในบัญชีกำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งจะแสดงรับรู้เป็นรายได้หรือค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนของงวดบัญชีนั้น

กรณีมูลค่ายุติธรรมสูงกว่าราคาตามบัญชี ถือเป็นกำไรที่ยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งมีผลให้มูลค่าของหลักทรัพย์เพิ่มสูงขึ้นด้วย ส่วนของมูลค่าหลักทรัพย์ที่เพิ่มสูงขึ้นนี้ จะบันทึกเข้าบัญชีหลักทรัพย์โดยตรง หรือบันทึกไว้ในบัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าหลักทรัพย์ก็ได้ ตัวอย่างรูปแบบการบันทึกบัญชี ดังนี้

1.2.1 กรณีมูลค่ายุติธรรมสูงกว่าราคาตามบัญชี

เดบิตหลักทรัพย์เพื่อค่าหรือค่าเผื่อการปรับมูลค่าหลักทรัพย์	xx
เครดิตกำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายเงินลงทุน	xx

งบกำไรขาดทุน (บางส่วน)

รายได้

.....

.....

กำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายเงินลงทุน xx

งบดุล (บางส่วน)

สินทรัพย์

.....

เงินลงทุนหลักทรัพย์เพื่อค้า

xx

1.2.2 กรณีมูลค่ายุติธรรมต่ำกว่าราคาตามบัญชี

เดบิตกำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายเงินลงทุน xx

เครดิต หลักทรัพย์เพื่อค้าหรือค่าเพื่อการปรับมูลค่าหลักทรัพย์ xx

งบกำไรขาดทุน (บางส่วน)

รายได้

.....

ค่าใช้จ่าย

.....

กำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายเงินลงทุน

xx

งบดุล (บางส่วน)

สินทรัพย์

.....

เงินลงทุนหลักทรัพย์เพื่อค้า

xx

1.3 การบันทึกบัญชีในวันที่จำหน่ายเงินลงทุน ในวันที่กิจการจำหน่ายหลักทรัพย์เพื่อค้า กิจการจะรับผู้ผลกำไรขาดทุนที่เกิดขึ้น จากผลต่างระหว่างมูลค่าที่ได้รับจากการขายกับราคาตามบัญชีของหลักทรัพย์ เป็นกำไรหรือขาดทุนจากการจำหน่ายเงินลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อค้าในงบกำไรขาดทุนของกิจการในงวดบัญชีนั้น

กรณีที่เกิดการจำหน่ายหลักทรัพย์เพียงบางส่วน ราคาตามบัญชีต่อหน่วยของหลักทรัพย์ที่จำหน่ายให้คำนวณโดยใช้วิธีถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก รายการบันทึกบัญชีในวันจำหน่ายหลักทรัพย์แสดงได้ดังนี้

1.3.1 กรณีมีกำไรจากการจำหน่ายเงินลงทุน

เดบิตเงินสด	xx
เครดิตหลักทรัพย์เพื่อค้า	xx
กำไรจากการจำหน่ายเงินลงทุนในหลักทรัพย์-เพื่อค้า	xx

1.3.2 กรณีมีผลขาดทุนจากการจำหน่ายเงินลงทุน

เดบิตเงินสด	xx
ขาดทุนจากการจำหน่ายเงินลงทุนในหลักทรัพย์-เพื่อค้า	xx
เครดิตหลักทรัพย์เพื่อค้า	xx

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับหลักทรัพย์เพื่อค้า ดัง โจทย์ตัวอย่างที่ 7.2

ตัวอย่างที่ 8.2 บริษัท กนกวรรณ จำกัด มีรายการเกี่ยวกับเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในปี 2545 ถึง 2547 ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

- 10 ก.พ. 45 ซื้อหลักทรัพย์เพื่อค้า 8,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 115 บาท จ่ายค่าธรรมเนียมในการซื้อร้อยละ 0.5 ของมูลค่าที่ซื้อ
- 31 ธ.ค. 45 มูลค่าของหลักทรัพย์ที่ถืออยู่ราคาตลาด ในวันสิ้นงวดเท่ากับ 125 บาท
- 15 มี.ค. 46 ซื้อหลักทรัพย์เพื่อค้าอีก 5,000 หุ้น ในราคาหุ้นละ 120 บาท จ่ายค่าธรรมเนียมในการซื้อ ร้อยละ 0.5
- 15 ก.ค. 46 ขายหลักทรัพย์ไปจำนวน 7,000 หุ้น ในราคาหุ้นละ 130 บาท
- 31 ธ.ค. 46 มูลค่าของหลักทรัพย์ที่ถืออยู่ทั้งหมด ราคาตลาด ในวันสิ้นงวดหุ้นละ 115 บาท
- 10 เม.ย. 47 ขายหลักทรัพย์ที่เหลือทั้งหมดในราคาหุ้นละ 122 บาท จ่ายค่านายหน้าในการขายร้อยละ 0.5

จากโจทย์ตัวอย่าง สามารถแสดงรายการบันทึกบัญชีได้ดังนี้

10 ก.พ. 45	เดบิตหลักทรัพย์เพื่อค้า	924,600
	เครดิตเงินสดหรือธนาคาร	924,600

ซื้อหลักทรัพย์เพื่อค้า 8,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 115 บาท
 จ่ายค่าธรรมเนียมในการซื้อร้อยละ 0.5 ของมูลค่าที่ซื้อ
 $\{(8,000 \times 115) + (8,000 \times 115) \times 0.5\% \} = 924,600$ บาท

31 ธ.ค. 45	เดบิตหลักทรัพย์เพื่อค้า	75,400
	เครดิตกำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น	
	จากการจำหน่ายเงินลงทุน	75,400

ปรับปรุงราคามูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดของหลักทรัพย์ ณ วันสิ้นงวด
 ราคาหุ้นละ 125 บาท มูลค่าตามราคาตลาดเท่ากับ $8,000 \times 125 = 1,000,000$
 บาท ซึ่งมีราคาตามบัญชี 924,600 บาท มูลค่าเพิ่มขึ้น $1,000,000 - 924,600 =$
 75,400 บาท

การแสดงรายการในงบการเงินในวันสิ้นงวดปี 2545 แสดงได้ดังนี้

งบกำไรขาดทุน (บางส่วน)
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2545

รายได้

.....

กำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายเงินลงทุน	75,400
---	--------

ค่าใช้จ่าย

งบดุล (บางส่วน)

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2545

สินทรัพย์

.....

.....

เงินลงทุนหลักในทรัพย์สินเพื่อค้า	1,000,000
----------------------------------	-----------

15 มี.ค. 46	เดบิตหลักทรัพย์เพื่อค้า	603,000	
	เครดิตเงินสดหรือธนาคาร		603,000

ซื้อหลักทรัพย์เพื่อค้า 5,000 หุ้น ในราคาหุ้นละ 120 บาท
 จ่ายค่าธรรมเนียมในการซื้อ ร้อยละ 0.5
 $\{(5,000 \times 120) + (5,000 \times 120) \times 0.5\}$

15 ก.ค. 46	เดบิตเงินสดหรือธนาคาร	910,000	
	เครดิตหลักทรัพย์เพื่อค้า		863,170
	กำไรจากการจำหน่ายเงินลงทุนในหลักทรัพย์-เพื่อค้า		46,830

ขายหลักทรัพย์ 7,000 หุ้น ในราคาหุ้นละ 130 บาท จำนวนเงินรวม $7,000 \times 130 = 910,000$ บาท ราคาตามบัญชีต่อหุ้นเท่ากับ $(924,600 + 75,400 + 603,000) / 13,000 = 123.31$ บาท ดังนั้น ราคาตามบัญชีของหลักทรัพย์ที่ขาย เท่ากับ $7,000 \times 123.31 = 863,170$ บาท

31 ธ.ค. 46	เดบิตกำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น		
	จากการจำหน่ายเงินลงทุน	49,830	
	เครดิตหลักทรัพย์เพื่อค้า		49,830

ปรับปรุงราคาตลาดของหลักทรัพย์มูลค่า ณ วันสิ้นงวดหุ้นละ 115 บาท
 $\{(8,000 - 7,000 + 5,000) \times 115\} 690,000$ ราคาตามบัญชีเท่ากับ
 $(924,600 + 75,400 + 603,000 - 863,170) = 739,830$ บาท
 มูลค่าลดลง $739,830 - 690,000 = 49,830$ บาท

การแสดงรายการในงบการเงินในวันสิ้นงวดปี 2546 แสดงได้ดังนี้

งบกำไรขาดทุน (บางส่วน)
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2546

รายได้

.....

กำไรจากการจำหน่ายเงินลงทุน 46,830

ค่าใช้จ่าย

.....

กำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายเงินลงทุน 49,830

งบดุล (บางส่วน)
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546

สินทรัพย์

.....

เงินลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อค้า 690,000

10 เม.ย. 47 เติบโตเงินสดหรือธนาคาร 728,340

เครดิตหลักทรัพย์เพื่อค้า 690,000

กำไรจากการจำหน่าย

เงินลงทุน-เพื่อค้า 38,340

ขายหลักทรัพย์ที่เหลือทั้งหมดในราคาหุ้นละ 122 บาท จ่ายค่านายหน้า 0.5%
เงินที่ได้รับจากการขาย $\{(6,000 \times 122) - (6,000 \times 122) \times 0.5\% \} = 728,340$
บาท ราคาตามบัญชีของหลักทรัพย์ 690,000 บาท กำไรจากการขายหลักทรัพย์
 $(728,340 - 690,000) = 38,340$ บาท

2. การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อขาย

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อขาย ปฏิบัติเหมือนกับการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อค้า แต่จะแตกต่างกันในส่วนของการวัดมูลค่าของหลักทรัพย์ในวันสิ้นงวด

2.1 การบันทึกบัญชีในวันที่ลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อขาย จะบันทึกด้วยมูลค่าต้นทุนเงินลงทุน ซึ่งจะแสดงรูปแบบการบันทึกบัญชีได้ดังนี้

เดบิตหลักทรัพย์เพื่อขาย	xx
เครดิตเงินสดหรือธนาคาร	xx

2.2 การบันทึกบัญชีในวันสิ้นงวดและการแสดงรายการในงบการเงิน กิจการจะต้องแสดงมูลค่าเงินลงทุนด้วยมูลค่ายุติธรรมที่จะได้รับจากการขายหลักทรัพย์นั้น โดยไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นจากการขาย ดังนั้นหากเกิดผลต่างระหว่างราคาตามบัญชีกับมูลค่ายุติธรรมที่จะได้รับ ให้บันทึกผลต่างนั้นแยกไว้ต่างหากในส่วนของผู้เจ้าของ ถือเป็นส่วนเกินทุนหรือส่วนต่ำกว่าทุนจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของเงินลงทุน ซึ่งกิจการจะบันทึกบัญชีไว้จนกว่าจะมีการขายหลักทรัพย์นั้น จึงจะแสดงรับรู้เป็นรายได้หรือค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนในงวดบัญชีที่มีการจำหน่ายเงินลงทุน

การพิจารณาส่วนต่างระหว่างมูลค่ายุติธรรมที่จะได้รับ กับราคาตามบัญชีหลักทรัพย์เพื่อขาย ให้พิจารณารวมทุกรายการ กรณีมูลค่ายุติธรรมสูงกว่าราคาตามบัญชี ซึ่งมีผลให้มูลค่าของหลักทรัพย์เพิ่มสูงขึ้นด้วย ส่วนของมูลค่าหลักทรัพย์ที่เพิ่มสูงขึ้นนี้ จะบันทึกเข้าบัญชีหลักทรัพย์โดยตรง หรือบันทึกไว้ในบัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าหลักทรัพย์ก็ได้ ตัวอย่างรูปแบบการบันทึกบัญชีแสดงได้ดังนี้

2.2.1 กรณีมูลค่ายุติธรรมสูงกว่าราคาตามบัญชี

เดบิตหลักทรัพย์เพื่อขายหรือค่าเผื่อการปรับมูลค่าหลักทรัพย์	xx
เครดิตกำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายเงินลงทุน	xx

2.2.2 กรณีมูลค่ายุติธรรมต่ำกว่าราคาตามบัญชี

เดบิตกำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายเงินลงทุน	xx
เครดิต หลักทรัพย์เพื่อขายหรือค่าเผื่อการปรับมูลค่าหลักทรัพย์	xx

2.3 การบันทึกบัญชีในวันที่จำหน่ายเงินลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อขาย ในวันที่กิจการจำหน่ายหลักทรัพย์เพื่อขายกิจการจะรับรู้ผลกำไรขาดทุนที่เกิดขึ้น จากผลต่างระหว่างมูลค่าที่ได้รับจากการขายกับราคาตามบัญชีของหลักทรัพย์ เป็นกำไรหรือขาดทุนจากการจำหน่ายเงินลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อขาย ในงบกำไรขาดทุนของกิจการในงวดบัญชีนั้น โดยกิจการจะต้องกลับรายการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ที่จำหน่ายทุกบัญชี กรณีที่กิจการจำหน่ายหลักทรัพย์เพียงบางส่วน ราคาตามบัญชีต่อหน่วยของหลักทรัพย์ที่จำหน่ายให้คำนวณ โดยใช้วิธีถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก รูปแบบรายการบันทึกบัญชีในวันจำหน่ายหลักทรัพย์แสดงได้ดังนี้

2.3.1 กรณีมีกำไรจากการจำหน่ายเงินลงทุน

เดบิตเงินสด	xx	
เครดิตหลักทรัพย์เพื่อขาย		xx
กำไรจากการจำหน่ายเงินลงทุนในหลักทรัพย์ – เพื่อขาย		xx

2.3.2 กรณีมีผลขาดทุนจากการจำหน่ายเงินลงทุน

เดบิตเงินสด	xx	
ขาดทุนจากการจำหน่ายเงินลงทุน	xx	
เครดิตหลักทรัพย์เพื่อขาย		xx

กรณีมีบัญชีที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ที่จำหน่าย ให้บันทึกกลับรายการทุกบัญชีที่เกี่ยวข้องในวันที่จำหน่ายเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ดังหัวข้อ 2.3.3

2.3.3 กรณีมีกำไรที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายเงินลงทุนของหลักทรัพย์ที่ขาย ให้บันทึกกลับรายการด้วย

เดบิตเงินสด	xx	
กำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายเงินลงทุน	xx	
เครดิตหลักทรัพย์เพื่อขาย		xx
กำไรจากการจำหน่ายเงินลงทุนในหลักทรัพย์-เพื่อขาย		xx

ตัวอย่างที่ 8.3 บริษัท กนกวรรณ จำกัด มีรายการเกี่ยวกับเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในปี 2545 ถึง 2547 ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

- 10 ก.พ. 45 ซื้อหลักทรัพย์เพื่อขาย 8,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 115 บาท จ่ายค่าธรรมเนียมในการซื้อร้อยละ 0.5 ของมูลค่าที่ซื้อ
- 31 ธ.ค. 45 มูลค่าของหลักทรัพย์ที่ถืออยู่ราคาตลาด ในวันสิ้นงวดเท่ากับ 125 บาท
- 15 มี.ค. 46 ซื้อหลักทรัพย์เพื่อขายอีก 5,000 หุ้น ในราคาหุ้นละ 120 บาท จ่ายค่าธรรมเนียมในการซื้อ ร้อยละ 0.5
- 15 ก.ค. 46 ขายหลักทรัพย์ไปจำนวน 7,000 หุ้น ในราคาหุ้นละ 130 บาท
- 31 ธ.ค. 46 มูลค่าของหลักทรัพย์ที่ถืออยู่ราคาตลาด ในวันสิ้นงวดเท่ากับ 115 บาท
- 10 เม.ย. 47 ขายหลักทรัพย์ที่เหลือทั้งหมดในราคาหุ้นละ 122 บาท จ่ายค่านายหน้าในการขายร้อยละ 0.5

จากโจทย์ตัวอย่างสามารถแสดงรายการบันทึกบัญชีได้ดังนี้

10 ก.พ. 45	เดบิตหลักทรัพย์เพื่อขาย	924,600	
	เครดิตเงินสดหรือธนาคาร		924,600

ซื้อหลักทรัพย์เพื่อขาย 8,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 115 บาท
จ่ายค่าธรรมเนียมในการซื้อร้อยละ 0.5 ของมูลค่าที่ซื้อ
 $\{(8,000 \times 115) + (8,000 \times 115) \times 0.5\% \} = 924,600$

31 ธ.ค. 45	เดบิตหลักทรัพย์เพื่อขาย	75,400	
	เครดิตกำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจาก การจำหน่ายเงินลงทุน		75,400

ปรับปรุงมูลค่าหลักทรัพย์ ตามราคาตลาดของหลักทรัพย์ ณ วันสิ้นงวด ราคาหุ้นละ 125 บาท $(80,000 \times 125) = 1,000,000$ บาท ราคาตามบัญชีของหลักทรัพย์ เท่ากับ 924,600 บาท มูลค่าหลักทรัพย์เพิ่มขึ้น $(1,000,000 - 924,600) = 75,400$ บาท

การแสดงรายการในงบการเงินในวันสิ้นงวดปี 2545 แสดงได้ดังนี้

งบดุล (บางส่วน)
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2545

สินทรัพย์

.....

.....

เงินลงทุนหลักในหลักทรัพย์เพื่อขาย 1,000,000

หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น

ส่วนของผู้ถือหุ้น

ทุน xx

กำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายเงินลงทุน 75,400

15 มี.ค. 46 เดบิตหลักทรัพย์เพื่อขาย 603,000

เครดิตเงินสดหรือธนาคาร 603,000

ซื้อหลักทรัพย์เพื่อค่า 5,000 หุ้น ในราคาหุ้นละ 120 บาท

จ่ายค่าธรรมเนียมในการซื้อ ร้อยละ 0.5

$\{(5,000 \times 120) + (5,000 \times 120) \times 0.5\% \} = 603,000$ บาท

15 ก.ค. 46 เดบิตเงินสดหรือธนาคาร 910,000

กำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจาก

การจำหน่ายเงินลงทุน 75,400

เครดิตหลักทรัพย์เพื่อขาย 863,170

กำไรจากการจำหน่ายเงินลงทุน

ในหลักทรัพย์-เพื่อขาย 122,230

ขายหลักทรัพย์ 7,000 หุ้น ในราคาหุ้นละ 130 บาท $(7,000 \times 130) = 910,000$

บาท ราคาตามบัญชีต่อหน่วย เท่ากับ $(924,600 + 75,400 + 603,000) / 13,000 =$

123.31 บาท

31 ธ.ค. 46 เดบิตกำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น

จากการจำหน่ายเงินลงทุน	- 49,830
เครดิตหลักทรัพย์เพื่อขาย	49,830

ปรับปรุงราคาตลาดของหลักทรัพย์มูลค่า ณ วันสิ้นงวดหุ้นละ 115 บาท

$$\{(8,000 + 5,000 - 7,000) \times 115\} = 690,000 \text{ บาท}$$

$$\text{ราคาตามบัญชีเท่ากับ } (924,600 + 75,400 + 603,000 - 863,170) = 739,830$$

$$\text{บาท มูลค่าลดลง } (739,83 - 690,000) = 49,830 \text{ บาท}$$

การแสดงรายการในงบการเงินในวันสิ้นงวดปี 2546 แสดงได้ดังนี้

งบกำไรขาดทุน (บางส่วน)
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2546

รายได้

.....

กำไรจากการจำหน่ายเงินลงทุนในหลักทรัพย์-เพื่อขาย 122,230

ค่าใช้จ่าย

.....

งบดุล (บางส่วน)

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2545

สินทรัพย์

.....

.....

เงินลงทุนหลักในทรัพย์สินเพื่อขาย 690,000

หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น

ส่วนของผู้ถือหุ้น

ทุน

xx

กำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายเงินลงทุน (49,830)

10 เม.ย. 45	เดบิตเงินสดหรือธนาคาร	728,340
	ขาดทุนจากการจำหน่ายเงินลงทุนเพื่อขาย	11,490
	เครดิตหลักทรัพย์เพื่อขาย	690,000
	กำไรขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายเงินลงทุน	49,830

ขายหลักทรัพย์ที่เหลือทั้งหมดในราคาหุ้นละ 122 บาท จ่ายค่านายหน้า 0.5%
เงินที่ได้รับจากการขาย $\{(6,000 \times 122) - (6,000 \times 122) \times 0.5\% \} = 728,340$
บาท

บทสรุป

การซื้อหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดมาถือไว้ เป็นทางเลือกหนึ่งของกิจการที่จะนำเงินไปลงทุนเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนกลับมา ซึ่งผลตอบแทนอาจเป็นเงินปันผลที่จะได้รับหรือกำไรจากการเพิ่มสูงขึ้นของมูลค่าเงินลงทุน ดังนั้นหากกิจการมีเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ในวันสิ้นงวดจะต้องแสดงมูลค่าหลักทรัพย์ในงบการเงินด้วยราคาตลาดของหลักทรัพย์ ณ วันนั้น และจะต้องรับรู้ผลกำไรหรือขาดทุนที่เกิดขึ้นจากการที่มูลค่าของหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นหรือลดลงตามราคาตลาดที่ซื้อขายกัน ณ วันนั้น หากเป็นหลักทรัพย์เพื่อค้าต้องรับรู้ผลกำไรขาดทุนนั้นในงบกำไรขาดทุน แต่ถ้าเป็นหลักทรัพย์เพื่อขายให้บันทึกผลกำไรขาดทุนนั้นไว้เป็นส่วนหนึ่งของผู้ถือหุ้นในงบดุล ใ้รับรู้เป็นผลกำไรหรือขาดทุนในงบกำไรขาดทุนเมื่อกิจการได้ขายหลักทรัพย์นั้นออกไป

แบบฝึกหัดบทที่ 8

1. เงินลงทุนคืออะไร
2. รูปแบบการลงทุนมีอะไรบ้าง
3. การลงทุนในหลักทรัพย์ตามความต้องการของตลาดคืออะไร
4. หลักทรัพย์เพื่อค้าคืออะไร
5. หลักทรัพย์เพื่อขายคืออะไร
6. ต้นทุนเงินลงทุนประกอบด้วยรายการใดบ้าง
7. ชนิดของหลักทรัพย์ตามความต้องการของตลาดแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการถือหลักทรัพย์แบ่งได้กี่ประเภทมีรายละเอียดอะไรบ้าง
8. บริษัท ฟ้าคราม จำกัด ซื้อหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดมาถือไว้เพื่อค้า รายการเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์มีดังต่อไปนี้

2547

มี.ค.	5	ซื้อหลักทรัพย์ 500 หุ้น ในราคาหุ้นละ 140 บาท จ่ายค่าธรรมเนียมในการซื้อร้อยละ .5
ต.ค.	10	ขายหลักทรัพย์ 300 หุ้น ในราคาหุ้นละ 160 บาท จ่ายค่าธรรมเนียมในการขายร้อยละ .5
ธ.ค.	31	มูลค่าหลักทรัพย์ที่ถืออยู่ราคาซื้อขายในตลาดเท่ากับ 170 บาท

2548

ม.ค.	31	ขายหลักทรัพย์ที่เหลือทั้งหมด ในราคาหุ้นละ 165 บาท จ่ายค่าธรรมเนียมในการขายร้อยละ .5

ให้ทำ

1. บันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป
2. แสดงรายการในงบดุลบางส่วน ณ 31 ธันวาคม 2547

9. บริษัท แสตนดี จำกัด ซื้อหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดมาถือไว้เพื่อขาย รายการเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์มีดังต่อไปนี้

2547

มี.ค. 5 ซื้อหลักทรัพย์ 1,500 หุ้น ในราคาหุ้นละ 120 บาท จ่ายค่าธรรมเนียมในการซื้อร้อยละ .5

ธ.ค. 31 มูลค่าหลักทรัพย์ที่ถืออยู่ราคาซื้อขายในตลาดเท่ากับ 150 บาท

2548

ม.ค. 31 ขายหลักทรัพย์ที่ถืออยู่ทั้งหมด ในราคาหุ้นละ 165 บาท จ่ายค่าธรรมเนียมในการขายร้อยละ .5

- ให้ทำ
1. บันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป
 2. แสดงรายการในงบดุลบางส่วน ณ 31 ธันวาคม 2547

10. บริษัท เจนเจน จำกัด มีรายการเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ดังต่อไปนี้

2547

มี.ค. 5 ซื้อหลักทรัพย์ 1,500 หุ้น ในราคาหุ้นละ 120 บาท จ่ายค่าธรรมเนียมในการซื้อร้อยละ .5 ตั้งใจจะถือไว้เพื่อค้า

20 ซื้อหลักทรัพย์ 2,000 หุ้น ในราคาหุ้นละ 150 บาท จ่ายค่าธรรมเนียมในการซื้อร้อยละ .5 ตั้งใจจะถือไว้เพื่อขาย

ธ.ค. 31 มูลค่าหลักทรัพย์ที่ถืออยู่ทั้งหมดราคาซื้อขายในตลาดเท่ากับ 170 บาท

2548

ม.ค. 31 ขายหลักทรัพย์ที่ถือไว้เพื่อค้าทั้งหมด ในราคาหุ้นละ 165 บาท จ่ายค่าธรรมเนียมในการขายร้อยละ .5

พ.ค. 1 ขายหลักทรัพย์ที่ถือไว้เพื่อขายทั้งหมด ในราคาหุ้นละ 180 บาท จ่ายค่าธรรมเนียมในการขายร้อยละ .5

- ให้ทำ
1. บันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป
 2. แสดงรายการในงบดุลบางส่วน ณ 31 ธันวาคม 2547
